

‘Orwell had vele kwaliteiten als schrijver, maar zijn oeuvre vertoont een opvallend gebrek aan humor’

WILL SELF

in een olijke live webchat tijdens het boekenfestival van Edinburgh. (uit 'The Guardian')

‘De toon, de taal en het verhaal passen in jeugdliteratuur’

OVER DONNA TARTT

Het succes van 'Het puttertje' is onbegrijpelijk, vindt James Wood van 'The New Yorker'. 'Ik vind de vervoering waarmee deze roman ontvangen is, het zoveelste bewijs van de infantiliserende van onze literaire cultuur: een wereld waarin volwassenen "Harry Potter" lezen.' (uit 'Vanity Fair')

DEZE WEEK IN DSL

KLASSIEK
JAMES JOYCE

Het debuut opnieuw vertaald

- L8 -

1

ROMAN
RICHARD POWERS

Er zit ook muziek in DNA

- L9 -

2

BEROEPSGEHEIM
TED VAN LIESHOUT

De inspiratie van de afwasborstel

- L12 -

3

COLUMN

VEERLE VANDEN BOSCH

EINDSTATION

‘Oud zijn is afstand doen van bijna alles waarmee je je in de loop der jaren hebt omringd. Oud zijn is ook het steeds weer overleven van nieuwe lichamelijke belemmeringen’, schrijft Frans Pointl in het titelverhaal van zijn jongste bundel, *De laatste kamer* (Nijgh & Van Ditmar). De Nederlandse schrijver spreekt met kennis van zaken. Pointl is 81 en sinds hij vijf jaar geleden werd getroffen door een zeldzame zenuwandoening kan hij niet meer zelfstandig wonen. Hij woont in het Sarphati-verpleeghuis in Amsterdam, in een kleine kamer met zicht op lucht en wolken. Het is zijn eindstation, daar is hij heel nuchter in. Hij verliest er zijn donkere gevoel voor humor niet bij, maar dat hij ongelukkig is, steekt hij in dit verhaal niet onder stoelen of banken. Op laconieke toon verhaalt hij over de ongemakken van het leven in een verpleeghuis: het samenleven met mensen die je wezensvreemd zijn, 's ochtends op bed moeten blijven liggen tot tien of zelfs elf uur tot iemand je afgetakelde lijf komt wassen, door de verpleeghuiskapster een uniform verpleeghuiskapsel aangemeten krijgen: 'Alles gaat roetsj, roetsj, met de tondeuse, maar wat wil je voor negen euro.' En alle dagen lijken op elkaar.

'Ik ben hier drie belangrijke zaken kwijtgeraakt', besluit hij: 'mijn status, mijn ijdelheid en soms voel ik me aangetast in mijn waardigheid.' Voor wie vertrouwd is met het leven in een verpleeghuis, klinkt het allemaal heel herkenbaar.

Pointl vertelt ook hoe hij op zijn kamer bestolen wordt. De directie reageert amper op het voorval, laat staan op zijn vraag om een onderzoek in te stellen. Ook dat klinkt helaas maar al te vertrouwd.

Schrijven is voor hem een titanische inspanning. Hij tikt op een draagbare Brother-schrijfmachine en met zijn versleten schouders houdt hij dat niet lang vol. 'Vergeef me als ik in herhalingen vervel', schrijft hij, 'fysiek kan ik het niet opbrengen meerdere versies te typen. Als ik je verveel, lees dan niet verder.' Maar vervelen doet hij allerminst. In zijn eenvoudige, onderkoelde stijl beschrijft hij des te eloquentier wat het betekend oud te zijn in deze wereld en nergens meer toe te dienen. Vanuit zijn kleine kamer vertelt hij een universeel verhaal.

Als mijn moeder Frans Pointls schrijftalent had gehad, zou ze iets heel gelijkaardigs hebben neergeschreven.

BOEK V/D WEEK

ROMAN DE TELETIJDMACHINE VAN JEAN-PHILIPPE TOUSSAINT

Scheiding met happy end

Jean-Philippe Toussaint vertelt in *Naakt* voor de vierde keer op een virtuozistische manier hetzelfde verhaal van een aflopende liefde. Het einde blijkt een nieuw begin. **MARIJKE ARIJS**

De auteur: Belgisch schrijver en cineast die in 1985 debuteerde. In 2002 verscheen het eerste deel van de cyclus *Marie Madeleine Marguerite de Montalte*.

Het boek: het sluitstuk van een vierdelige reeks over een aflopende liefdesgeschiedenis.

ONS OORDEEL: Toussaint laat verschillende tijdlagen over elkaar heen schuiven in een virtueuze roman met een indrukwekkende finale.

★★★★

DE EERSTE ZIN
NAAKT

Afgezien van de spectaculaire kant van sommige van de door Marie in het verleden gecreëerde jurken - de sorbetjurk, de jurk van aspalathos en rozemarijn, de jurk van zeegorgoon die werd opgeluisterd met halssnoeren van zee-egels en oorhangers van venusshelptjes - waagde Marie zich soms, in het grensgebied van de mode, op een experimenteel terrein dat verwantschap vertoonde met de meest rigoureuze experimenten in de hedendaagse kunst.

En sterk begin is het halve werk, moet Jean-Philippe Toussaint hebben gedacht. In de openingspagina's van zijn jongste roman stuurt de Belgische schrijver een poedellaar topmodel de catwalk op in een jurk van honing, met een zwerm bijen achter zich aan. Voorwaar, een ijzersterk binnenkomertje. De originele japon is de nieuwste creatie van Marie, van wie Toussaint maar geen afscheid schijnt te kunnen nemen, want de exuberante modeontwerpster speelt de hoofdrol in maar liefst vier van zijn romans. *Liefde bedrijven* (2002) beschreef de terminale fase van de liefdesrelatie van Marie en de verteller. Sindsdien ondernemen de twee vruchteloze pogingen om uit elkaar te gaan. Het tweede deel van de reeks, *Vluchten*, werd bekroond met de Prix Médicis 2005, en *De waarheid omtrent Marie* werd met de Prix Décembre 2009 gehonoreerd. Hun geschiedenis, die begint met een einde, eindigt nu in *Naakt* met een nieuw begin.

Het is een keertje wat anders, want aan aflopende liefdesrelaties heerst er in de literatuur bepaald geen gebrek, maar scheidingen met een happy end zijn met een kaarsje te zoeken. De vier delen kunnen los van elkaar en in willekeurige volgorde gelezen worden, maar het geheel is meer dan de som van de delen. Elke roman vertelt dezelfde geschiedenis vanuit een andere invalshoek. De cyclus kreeg de overkoepelende ti-

tel *Marie Madeleine Marguerite de Montalte* mee, beslaat een periode van ruim een jaar en eindigt met Allerheiligen - in het Frans 'la Toussaint', wat allicht geen toeval is. De auteur mag dan wat melancholischer ingesteld zijn dan vroeger, hij blijft een onverbetterlijke grappenmaker. De kwajongensachtige boeken van deze geboren en getogen Brusselaar, die wordt geprezen om zijn laconieke toon en zijn gortdroge humor, hebben stevast een metafysische inslag. In zijn jongste verdiept onze landgenoot zich nadrukkelijk in kwesties van esthetische aard.

Pendelen

De creaties van Marie inspireren hem tot intelligente reflecties over het scheppingsproces. Perfectie wordt tevergeefs nagejaagd, weet de verteller, aangezien het leven nu eenmaal van toevalligheden aan elkaar hangt. Ook in de kunst moet ruimte zijn voor 'het toeval, het onbedoelde, het onbewuste, het noodlottige en niet-voorspelbare'. Zodra die theoretische fundamenten zijn blootgelegd, kan het verhaal van start gaan. Niet toevallig stapelen de toevalligheden zich daarin op. De fans zullen zich niet ontheemd voelen. De auteur stuurt zijn personages steeds naar dezelfde locaties en laat hen daar min of meer dezelfde dingen doen, want 'is elke ware liefde (...) niet altijd, onvermijdelijk, een herbeleving, omdat de liefde maar één doel heeft en als enig streven te volharden in haar bestaan?' Het is per definitie

meer van hetzelfde en dat geldt ook voor het scheppen van een kunstwerk of het schrijven van een boek. Toussaint pendelt druk heen en weer tussen twee eilanden, Japan en Elba, met een tussenstop in Parijs. Een aantal scènes worden als het ware verduubeld. De reis gaat weer naar Tokio, waar de tentoonstelling van Marie voor de tweede keer wordt aangehouden, en naar Portoferraio, waar zich eens te meer een sterfgeval heeft voorgedaan. In *De waarheid over Marie* woedde op het eiland een stevige brand. Deze keer steekt de schrijver de fik in de plaatselijke chocoladefabriek.

Vloeibaar

De roman begint honingzoet en baadt naar het einde toe in een misselijkmakende chocoladegeur, maar dat levert geen zoetelijke lectuur op, wel integendeel. Er is weliswaar sprake van bloemetjes en bijtjes, maar voor het allemaal water naar zee. Letterlijk, want het vloeibare element is omnipresent. Marie wordt gekenmerkt door een 'oceanische gesteldheid', ze huilt tranen met tuiten en het regent overvloedig, want alles stroomt en niets is blijvend, wist Heraclitus al. In kunstige, golvende zinnen probeert Toussaint het verglijden van de tijd voelbaar te maken, want daar is het hem uiteindelijk om te doen. *Naakt* is een boek als een tijdmachine, waarin een vernuftige verteltechniek wordt gehanteerd. De werkelijkheid wordt gereconstru-

'Naakt' begint honingzoet en baadt naar het einde toe in een misselijkmakende chocoladegeur, maar dat levert geen zoetelijke lectuur op

JEAN-PHILIPPE TOUSSAINT
Naakt.

Vertaald door Marianne Kaas, Prometheus, 160 blz., 17,95 €. Oorspronkelijke titel: 'Nue'.

Marie gebruikt, net als hier Alexander McQueen, honingbijen als inspiratie voor haar jurken. De ontwerpster komt in de memorabele openingscène van 'Naakt' zelfs nog extravaganter uit de hoek. © afp/François Guillot